

Radicale omslag in onze democratie

Het “Schervengericht”

Het grote probleem in ons democratisch stelsel is dat bestuurders zich gedurende hun bestuursperiode niets van de burger meer hoeven aan te trekken. De burger komt pas weer in beeld, wanneer de verkiezingen naderen en het herverkiezingsbelang van de bestuurder op het spel staat. In die tussentijd speelt de belangenstrijd zich geheel binnen het politieke machtsspel af. In een enkel geval kan een sterke, georganiseerde burgerlijke belangengroep indringen in dit politieke krachtenveld en soms enigermate scoren. Het machtsveld blijft echter beperkt tot de politieke clan. De bestuurder kan in grote mate doen en laten wat hij/zij goed vindt. Uiteraard heeft de bestuurder met de coalitiebelangen te maken, maar de politieke klik is gesloten: het dualisme tussen volksvertegenwoordiging en bestuur werkt zeer pover.

De poging om de burger bij de politieke beslissingen te betrekken, bijvoorbeeld door middel van referenda of burgerinitiatieven, zijn op niets uitgelopen. De belangrijkste reden hiervoor is dat de burger over het algemeen niet deskundig is om de inhoud van ingewikkeld beleid te beoordelen. Informatie en diepgaande kennis ontbreken vaak. Maar...

De burger staat op gelijke voet met de bestuurder, wanneer het de **waarden** betreft, die in onze samenleving worden gehanteerd. Door de negatie van de positie van de burger in het politieke krachtenveld komt invloed van de burger niet aan bod. Dit wreekt zich in woede en uitsluiting. De burger slaat terug met: “bekijk het maar”.

Dit moet veranderen. We hebben van aanpassingen aan onze democratische structuur niets te verwachten, wanneer het maatschappelijke krachtenveld niet wordt hervormd. Zo’n verbetering kan alleen tot stand komen door de burger een veel krachtiger positie te geven.

In het oude Athene had men dit goed in de smiezen door de burger ook tussentijds een wapen te geven tegen ongewenste bestuurlijke beslissingen: het schervengericht! (zie bijlage)

Geef de burger kracht.

Geef de burger ook de mogelijkheid om de bestuurder bij grove miskennis van de burgerlijke inbreng “naar huis te sturen”. De burger moet de mogelijkheid hebben om hem/haar in zo’n situatie voor enige jaren een bestuurlijke functie te vervullen te ontzeggen! In het politieke circuit kan men immers ook een bestuurder wegsturen. Simpel en uitvoerbaar. Wanneer de functie van de bestuurder op het spel staat zal:

De bestuurder weer gaan luisteren naar de burger.

Bijlage

In het oude Athene, waar de democratie werd “uitgevonden”, en overigens slechts de burgerelite mocht stemmen, kende men het zogenaamde schervengericht.

De procedure werkte als volgt: als de burgers in de volksvergadering besloten dat er een ostracisme moest worden gehouden, kon iedere burger op een bepaalde dag in de Agora de naam van een door hem gewraakte politiek leider op een stuk gebroken aardewerk (vandaar de naam, ostrakon = scherf) schrijven. Als er minimaal 6000 scherven waren beschreven, werd de persoon wiens naam het meest werd genoemd voor tien jaar verbannen uit de stad, met behoud van bezittingen en burgerrechten.

Het schervengericht was in de Atheense democratie een stemprocedure in de volksvergadering om politici die te machtig werden voor tien jaar te verbannen. Men probeerde zo grote politieke machtsverschillen binnen de politieke gemeenschap - die kunnen leiden tot machtsgrepen - te voorkomen.

Elk jaar werd onder de vrije mannen gestemd of er een schervengericht nodig was. In geval van ja werden er potscherven (goedkoop schrijfmateriaal) uitgedeeld. Men kraste hierop de naam van een persoon die teveel macht naar zich toe trok en een gevaar voor de democratie vormde. In de periode van ongeveer 485 tot 415 v. Chr., dus zeventig jaar bestond in Athene het schervengericht of ostracisme. Het ostracisme dankte zijn naam aan ostrakon wat (aardewerk) scherven betekent en die gebruikt werden als stembriefjes.

Scherf met de naam Themistokles, zoon van Neokleos

In de volksvergadering was het besluit genomen dat er een ‘schervengericht’ zou worden gehouden. De vrije burgers krasten op de scherf de naam van de persoon die hij verbannen wilde zien. De ingeleverde scherven geteld; er moesten minstens 6000 zijn anders was het gericht ongeldig. De scherven werden op naam gesorteerd. Degene die door meer dan de helft was opgeschreven, werd voor tien jaar uit Athene verbannen, maar mocht zijn bezit en status behouden, het was geen straf, maar een middel om iemand voor een tijd politiek buitenspel te zetten om te voorkomen dat hij te machtig wordt. Het drastische middel tegen te grote persoonlijke macht is tussen 487 en 417 gemiddeld elke vijf jaar toegepast.

<http://mens-en-samenleving.infonu.nl/politiek/94954-het-schervengericht.html>